

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 13/2021-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavné sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavol Konečný, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Nitre č. k. 7 Co 115/2018-173 z 28. februára 2020 a č. k. 6 Co 29/2020-295 z 28. februára 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 8. júla 2020 (sp. zn. Rvp 1516/2020) a 9. júla 2020 (sp. zn. Rvp 1530/2020) doručené ústavné sťažnosti

4. Z ústavnej sťažnosti, ktorá je evidovaná pod sp. zn. Rvp 1516/2020, vyplýva, že okresný súd najprv uznesením č. k. 25 C 454/2015-93 z 25. októbra 2016 zastavil konanie o určenie vlastníckeho práva a rozhodol, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania. Výrok o trovách konania odôvodnil aplikáciou § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), pretože iný záver by bol s ohľadom na okolnosti veci nespravodlivý, neodôvodniteľný a predčasný. Poukázal na to, že žalobca sa domáhal určenia vlastníckeho práva z viacerých hmotnoprávných dôvodov, súd sa však k ich preskúmaniu nedostal kvôli späťvzatiu žaloby. Za podstatné pre výrok o trovách konania teda považoval skutočnosť, že žiadna zo strán nezavinila zastavenie konania. Krajský súd na základe odvolania sťažovateľky uznesením č. k. 7 Co 251/2017 z 31. augusta 2017 rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutej časti týkajúcej sa trov konania zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie aplikoval na vec nesprávne ustanovenie § 255 ods. 2 CSP, ktoré je možné aplikovať, len ak sa rozhodlo vo veci samej, nie však ak sa rozhodlo o zastavení konania. Vzhľadom na zastavenie konania bolo podľa jeho názoru potrebné postupovať podľa § 256 (trovy zastaveného konania) a vychádzať zo zásady procesného zavinenia, ktorá sa posudzuje výlučne z procesného hľadiska.

4.1 Okresný súd v poradí druhým uznesením č. k. 25 C 454/2015-127 z 26. januára 2018 rozhodol tak, že sťažovateľke priznal plnú náhradu trov konania. Pri svojom rozhodovaní postupoval v intenciách zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu a na danú vec aplikoval § 256 ods. 1 CSP. Proti tomuto rozhodnutiu podal odvolanie žalobca. Krajský súd uznesením č. k. 7 Co 115/2018-173 z 28. februára 2020, ktoré je predmetom aktuálnej ústavnej sťažnosti, zmenil výrok súdu prvej inštancie tak, že sporovým stranám nárok na náhradu trov konania nepriznal.

5. Zo skutkových okolností uvedených sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti pôvodne vedenej pod sp. zn. Rvp 1530/2020 vyplýva, že okresný súd uznesením č. k. 19 C 512/2015-114 z 25. októbra 2016 zastavil konanie o určenie vlastníckeho práva a rozhodol, že žalobca má nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Konštatoval, že k späťvzatiu žaloby došlo na základe protestu prokurátora a následného konania správnych orgánov, na ktoré nemal žalobca vplyv a žalovaný neplatnosť kúpnej zmluvy popieral. Krajský súd na základe

odvolania sťažovateľky uznesením č. k. 6 Co 36/2017-145 z 26. februára 2018 rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutej časti týkajúcej sa trov konania zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Vyslovil pritom záver, že sa súd prvej inštancie má zaoberať možnou aplikáciou § 257 CSP a vytvoriť stranám priestor na to, aby sa k použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

5.1 Po tom, čo sa strany sporu k možnému použitiu daného ustanovenia Civilného sporového poriadku vyjadrili, okresný súd v poradí druhým uznesením č. k. 19 C 512/2015-248 z 26. septembra 2019 rozhodol tak, že nárok na náhradu trov konania priznal sťažovateľke. Podľa jeho názoru žalobca procesne zaviniel zastavenie konania, ak vzal žalobu späť bez toho, aby sťažovateľka akýmkoľvek spôsobom zmenila svoj postoj vo veci alebo čo i len čiastočne s nárokom vyslovila súhlas alebo poskytla žalobcovi nejaké plnenie. Súčasne nevzhladol žiaden dôvod osobitného zreteľa a ani výnimočné okolnosti veci, ktoré by odôvodňovali aplikáciu § 257 CSP. Proti tomuto rozhodnutiu sa odvolal žalobca. Následne krajský súd uznesením č. k. 6 Co 29/2020-295 z 28. februára 2020, ktoré je predmetom aktuálnej ústavnej sťažnosti, zmenil výrok súdu prvej inštancie tak, že stranám nárok na náhradu trov konania nepriznal.

6. Hoci sa obe ústavné sťažnosti môžu líšiť v skutkových okolnostiach, uzneseniami krajského súdu, ktoré sú ich predmetom, bolo zhodne rozhodnuté tak, že stranám sa nárok na náhradu trov konania nepriznal. Sťažovateľka v ústavných sťažnostiach namieta, že napadnuté uznesenia krajského súdu sú nedostatočne odôvodnené a arbitrárne, a preto došlo k porušeniu jej práv. Upozorňuje, že k späťvzatiu žaloby zo strany žalobcov v jednotlivých súdnych konaniach došlo až po uplynutí takmer jedného roka po tom, ako boli po proteste prokurátora zapísaní naspäť ako vlastníci sporných nehnuteľností, pričom jej týmto „oneskoreným“ späťvzatím vznikali trovy právneho zastúpenia, tzv. zavinené trovy, s čím sa krajský súd nevysporiadal. Sťažovateľka takisto zdôraznila skutočnosť, že dôvodom protestu prokurátora bolo porušenie predkupného práva štátu, ktoré porušili žalobcovia, nie sťažovateľka. Ďalej tvrdí, že krajský súd sa síce odvolával na rozhodnutia ústavného súdu, tieto však nie v rámci *ratio decidendi*, ale len ako *obiter dictum* uvádzali, že v daných prípadoch „je opodstatnený záver, že stranám sa nárok na náhradu trov nepriznáva“. Krajský súd podľa názoru sťažovateľky rozhodol arbitrárne, keď svoje

rozhodnutia odôvodnil podľa čl. 4 ods. 1 a 2 základných princípov CSP, ktoré je možné aplikovať, keď procesný predpis neupravuje určitú procesnú situáciu. Predmetná skutková situácia však spadá pod § 256 ods. 1 CSP. Vzhľadom na skutočnosť, že na okresnom súde sa vedie v obdobných veciach veľký počet sporov, uvedené podľa sťažovateľky „*vytvára kontext okolností podstatného významu s relevanciou nielen vo vzťahu k porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie, ale i k porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy*“.

7. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu boli napadnutými uzneseniami krajského súdu porušené. Súčasne žiada, aby ústavný súd napadnuté uznesenia krajského súdu zrušil, veci vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal jej nárok na náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

10.1 Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

12. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

14. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

15. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním, o postavení jeho sudcov a ich bezúhonnosť ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

16. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

16.1 Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

17. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

18. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

18.1 Podľa § 255 ods. 2 CSP ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

19. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

19.1 Podľa § 256 ods. 2 CSP ak strana procesne zavinila trovy konania, ktoré by inak neboli vznikli, súd prizná náhradu týchto trov protistrane.

20. Podľa § 257 CSP výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

21. Podľa čl. 4 ods. 1 CSP ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi podľa ustanovenia tohto alebo

iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci.

21.1 Podľa čl. 4 ods. 2 CSP ak takého ustanovenia niet, súd prejedná a rozhodne právnu vec podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej náuky a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

III.

Predbežné prerokovanie návrhu

22. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je namietaná arbitrárnosť a nedostatočná odôvodnenosť uznesení krajského súdu, ktorými ako súd odvolací pri zastavení konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, v ktorých sťažovateľka bola v postavení žalovanej, rozhodol o nároku na náhradu trov konania tak, že náhradu trov konania stranám nepriznáva. Napadnutými rozhodnutiami preto malo podľa sťažovateľky dôjsť k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na skutočnosť, že na okresnom súde bol takto zastavený veľký počet súdnych konaní, v ktorých bola sťažovateľka žalovanou, došlo podľa jej tvrdení aj k porušeniu jej základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

22.1 Napriek tomu, že sťažovateľka vo svojich ústavných sťažnostiach namieta arbitrárnosť a nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania, ktoré by mohlo byť predmetom dovolacieho konania podľa § 420 písm. f) CSP [pozri k tomu I. ÚS 275/2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270)], vzhľadom na sústavné opakované ústavné sťažnosti vo veciach trov konania týkajúcich sa určenia vlastníckeho práva k pozemkom v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] ako aj zatiaľ nie celkom ustálenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v otázke prípustnosti dovolania proti rozhodnutiu o nároku na náhradu trov konania ústavný súd, vychádzajúc z materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, aby sťažovateľka nepodaním dovolania

neutrpeľa ujmu na svojich základných právach a slobodách, keďže porušenie svojho práva na spravodlivý súdny proces a práva na súdnu ochranu, čo sa týka obsahu dôvodov ústavnej sťažnosti, odôvodňovala arbitrárnosť rozhodnutia krajského súdu rozporom súvislosti právnych argumentov a skutkových okolností nesprávnou interpretáciou noriem procesného práva, ústavný súd podrobil ústavnú sťažnosť sťažovateľky kvázimeritórnemu prieskumu.

23. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

24. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj rozhodovanie o náhrade trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). Rozhodovanie o náhrade trov konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku. Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

25. Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV. ÚS 481/2013), ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

26. V prvom rade ústavný súd konštatuje, že rozhodnutia krajského súdu o nároku na náhradu trov zastaveného konania o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli vedené na základe početných žalôb fyzických osôb proti sťažovateľke ako žalovanej,

boli už predmetom viacerých konaní pred ústavným súdom. Ako vyplýva aj zo samotnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, ale napokon aj z opisu skutkových okolností aktuálne prejednávaných ústavných sťažností, napriek skutočnosti, že takmer vo všetkých prípadoch išlo o obdobnú situáciu, rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu vo výroku o nároku na náhradu trov konania sa rozchádzali. Ústavný súd už uviedol, že pokiaľ súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom, bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (napr. I. ÚS 222/2019, I. ÚS 225/2019, IV. ÚS 614/2018).

27. Obdobne ako vo veci sp. zn. I. ÚS 510/2020, zhrňujúc závery svojich skorších nálezov pri preskúmaní rozhodnutí o náhrade trov zastavených konaní vo veciach sťažovateľky, ústavný súd opakovane vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky (napr. II. ÚS 569/2017, III. ÚS 98/2018, I. ÚS 168/2018, IV. ÚS 614/2018, III. ÚS 298/2018), ako aj základného práva žalobcov (napr. I. ÚS 222/2019, I. ÚS 225/2019, IV. ÚS 178/2019, II. ÚS 210/2019, II. ÚS 261/2018, I. ÚS 457/2019) na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Porušenie uvedených práv ústavný súd vyslovil najmä v súvislosti s nedostatočným odôvodnením výroku krajského súdu o nároku na náhradu trov zastaveného konania, a to buď vo vzťahu ku skutočnosti, prečo žalobca, prípadne žalovaný má nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, resp. ak súd aplikoval § 257 CSP ako výnimku z pravidla procesného zavinenia zastavenia konania, tak nedostatočne odôvodnil existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa a v tejto súvislosti aj neposkytol stranám procesný priestor na vyjadrenie sa k prípadnej aplikácii tohto ustanovenia.

27.1 Nad rámec uvedeného ústavný súd po zrušení napadnutých rozhodnutí vo svojich nálezoch konštatoval, že úlohou krajského súdu bude opätovne rozhodnúť o odvolaní, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 2 CSP (ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru), je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako

popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení (napr. I. ÚS 153/2018, I. ÚS 457/2019, II. ÚS 210/2019). Vnímajúc protichodnú rozhodovaciu činnosť krajského súdu vo vzťahu k nároku na náhradu trov zastaveného konania v skutkovo obdobných konaniach vedených na okresnom súde, ústavný súd zároveň opakovane vo svojich nálezoch vyhodnotil aj špecifickú skutkovú situáciu, ktorá bola v konaniach o určenie vlastníckeho práva vedených proti sťažovateľke rovnaká. Ústavný súd konštatoval, že z procesného hľadiska je potrebné urobiť záver, že žaloba bola podaná dôvodne (to sa ale nemusí vzťahovať na dôvodnosť žaloby z hmotnoprávneho hľadiska, ktorá sa však v takomto prípade neskúma a neposudzuje), pretože v čase podania určovacej žaloby nemali žalobcovia inú právnu možnosť domôcť sa ochrany svojich práv. K späťvzatiu žaloby viedli objektívne dôvody – protest prokurátora, na ktorý žiadna zo strán sporu nemala dosah, ale v dôsledku ktorého bola zabezpečená ochrana vlastníckeho práva, čím odpadol predmet žaloby. Vzhľadom na to je v danom prípade opodstatnený záver, že stranám sa nárok na náhradu trov predmetného konania nepriznáva (m. m. I. ÚS 222/2019, I. ÚS 225/2019, IV. ÚS 614/2018).

28. Vychádzajúc z týchto záverov, ústavný súd pristúpil k preskúmaniu napadnutých rozhodnutí krajského súdu.

29. Uznesením č. k. 7 Co 115/2018-173 z 28. februára 2020 rozhodol krajský súd tak, že zmenil uznesenie súdu prvej inštancie a stranám nárok na náhradu trov konania nepriznal. Svoj záver odôvodnil poukazom na judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 614/2019, I. ÚS 222/2019, I. ÚS 225/2019), ako aj na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia krajského súdu zo 6. februára 2020, ktoré znie: *„vo veciach, v ktorých dôjde k späťvzatiu žaloby z objektívnych dôvodov, ktoré procesne nezavinila žiadna zo strán sporu, je opodstatnené vysloviť záver, že stranám sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva“* (ďalej len „zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia“). Po opise skutkových okolností krajský súd konštatoval, že z rozhodujúceho hľadiska, t. j. z hľadiska procesného výsledku, je nepochybné, že zastavenie predmetného konania nezavinil žalobca ani žalovaný, a preto nie je možné procesné zavinenie na zastavení konania pričítať na ťarchu žiadnej z uvedených procesných strán. K späťvzatiu žaloby podľa záverov

krajského súdu viedli objektívne dôvody – protest prokurátora, na ktorý žalobcovia ani sťažovateľka ako žalovaná nemali dosah, ale v dôsledku toho bola ochrana vlastníckeho práva žalobcov zabezpečená, čím odpadol predmet žaloby. Preto bol podľa krajského súdu opodstatnený záver, že stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva. Dôvod na aplikáciu § 256 ods. 1 CSP alebo § 257 CSP v danej právnej veci krajský súd nevzhladol, a preto postupoval podľa čl. 4 ods. 1 a 2 CSP. Zároveň vyjadril presvedčenie, že takéto rozhodnutie o trovách konania predstavuje rozumné vysporiadanie procesných vzťahov a zohľadňuje stav a poznatky právnej náuky a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

30. V napadnutom uznesení č. k. 6 Co 29/2020-295 z 28. februára 2020 (pôvodne vedenom pod sp. zn. Rvp 1530/2020) krajský súd svoj výrok, že nárok na náhradu trov konania stranám nepriznáva, odôvodnil s poukazom na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia a rozhodovaciu činnosť ústavného súdu vo veciach náhrady trov v obdobných konaniach. Zopakoval konštatovanie ústavného súdu, že žaloba bola podaná dôvodne a k späťvzatiu viedli objektívne dôvody, preto vyjadril presvedčenie o opodstatnenosti záveru, že stranám nárok na náhradu trov nepriznáva. Podľa jeho názoru ide o riešenie, ktoré nepopiera zmysel a účel § 256 ods. 1 CSP a má na zreteli predovšetkým spravodlivosť osobitne zvýraznenú v čl. 2 ods. 1 CSP a v čl. 6 ods. 1 dohovoru. S ohľadom na tento záver už neprichádzalo do úvahy ani posudzovanie prípadnej aplikácie § 257 CSP na daný prípad.

31. Z odôvodnení napadnutých uznesení krajského súdu vyplýva, že otázkou náhrady trov zastaveného konania v sporoch sťažovateľky so žalobcami sa v dôsledku rozchádzajúcej sa judikatúry zaoberalo aj občianskoprávne kolégium krajského súdu, ktoré prijalo záver korešpondujúci so závermi ústavného súdu, že žiadna zo strán sporu vznik trov procesne nezavinila, a preto žiadnej zo strán sporu sa náhrada trov nepriznáva. Krajský súd teda napadnutými uzneseniami rozhodol o trovách konania zhodne, odvolávajúc sa nielen na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, ale aj na uvedené zjednocujúce stanovisko svojho občianskoprávneho kolégia.

32. Nové znenie Civilného sporového poriadku v súvislosti s náhradou trov konania neprevzalo ustanovenie § 146 ods. 1 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku platného a účinného do 30. júna 2016, ktoré upravovalo možnosť všeobecného súdu rozhodnúť o trovách konania tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak bolo konanie zastavené. V súčasnosti platné a účinné ustanovenie § 256 ods. 1 a 2 CSP v prípade zastavenia konania spája povinnosť nahradiť trovy konania s procesným zavinením zastavenia konania (odsek 1), prípadne so zavinením vzniku trov, ktoré by inak neboli vznikli (odsek 2). Krajský súd preto v záujme spravodlivého vyriešenia otázky povinnosti nahradiť trovy konania za špecifických skutkových okolností konaní, v ktorých bola sťažovateľka žalovanou, aplikoval analógiu *iuris* zakotvenú v čl. 4 ods. 2 CSP.

33. Spôsob, akým krajský súd pristúpil k vyriešeniu otázky náhrady trov v súdnych sporoch sťažovateľky, je podľa ústavného súdu ústavne udržateľný, sleduje spravodlivé vysporiadanie vzťahov medzi sporovými stranami týkajúcich sa nároku na náhradu trov konania i dodržanie princípu právnej istoty. Aj odôvodnenie rozhodnutia o trovách konaniach musí napĺňať atribúty dostatočného odôvodnenia rozhodnutia tak, ako to vyžaduje základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, no k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o trovách konania pristupuje ústavný súd len v prípadoch procesného excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania. A k takémuto procesnému excesu v prípade napadnutých uznesení krajského súdu podľa ústavného súdu nedošlo. Vo vzťahu k nosnej námietke sťažovateľky, ktorou poukazovala na arbitrárnosť napadnutých uznesení krajského súdu a nedostatočnosť ich odôvodnenia, bolo zo strany ústavného súdu potrebné urobiť záver o odmietnutí ústavnej sťažnosti sťažovateľky pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

34. Ústavný súd považoval za potrebné sa vyjadriť aj k námietkam sťažovateľky, ktoré sa týkajú tzv. zavinených trov konania a aplikácie § 256 ods. 2 CSP. V zmysle uvedeného ustanovenia ak strana procesne zavinila trovy konania, ktoré by inak neboli vznikli, súd prizná náhradu týchto trov protistrane. Ide o tzv. separáciu trov konania, ktorú je potrebné oddeliť od ostatných trov konania.

35. Sťažovateľka namieta, že žalobcovia mohli vziať žaloby späť už oveľa skôr. Tým, že tento dispozitívny úkon urobili (podľa tvrdení sťažovateľky) s oneskorením jedného roka, vznikli sťažovateľke v konaní tzv. zavinené trovy, ktoré by jej v prípade včasného úkonu zo strany žalobcov nevznikli. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že moment, keď sa mohlo od žalobcov racionálne očakávať späťvzatie žaloby, nastal najskôr v deň, keď Okresný úrad v Nitre, odbor opravných prostriedkov potvrdil rozhodnutie, ktorým bolo protestu prokurátora vyhovené (ďalej len „rozhodnutie katastra“). Rozhodnutia katastra boli vydané koncom januára 2016. K späťvzatiu žalôb pritom došlo v septembri a októbri 2016, teda po uplynutí približne 10 mesiacov.

36. Ústavný súd uvádza, že zavinené nesplnenie procesnej povinnosti alebo povinnosti uloženej súdom v súlade so zákonom je v rovine všeobecného tvrdenia spôsobilé zapríčiniť vznik tzv. zavinených trov konania, tak ako to upravuje § 256 ods. 2 CSP. Všeobecný súd o nároku na náhradu trov konania podľa § 262 ods. 1 CSP rozhoduje aj bez návrhu v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. V zmysle uvedeného by preto vo všeobecnej rovine bolo možné prisvedčiť námietke sťažovateľky, že sa s touto odvolacou námietkou mal krajský súd vysporiadať.

37. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej posudzuje spravodlivosť procesu ako celku (napr. m. m. II. ÚS 307/06), preto k vyhovaniu sťažnosti dochádza zásadne iba v prípadoch, ak dospeje k názoru, že namietané a relevantné procesné pochybenia zo strany príslušného orgánu verejnej moci umožňujú prijatie záveru, že proces ako celok bol nespravodlivý, a vzhľadom na to aj jeho výsledok môže vyznievať ako nespravodlivý. Ústavný súd preto nepristupuje k vyhovaniu sťažnosti v prípadoch, keď zo strany orgánov verejnej moci síce k určitému pochybeniu došlo, avšak jeho intenzita a existujúca príčinná súvislosť medzi namietaným porušením ústavou garantovaného práva a jeho dôsledkami na spravodlivosť procesu ako celku nemala podstatný, resp. rozhodujúci dosah (m. m. IV. ÚS 320/2011). V nadväznosti na uvedené ústavný súd zdôrazňuje, že nie každé porušenie zákona orgánom verejnej moci má automaticky za následok porušenie ústavou, resp. dohovorom garantovaného práva,

v danom prípade základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. IV. ÚS 104/2012).

38. Ústavný súd však upozorňuje na to, že sťažovateľka v ústavných sťažnostiach argumentovala tvrdením, že jej v konaní pred všeobecnými súdmi vznikli trovy, ktoré by jej včasným späťvzatím žaloby nevznikli, no len vo všeobecnej rovine. Nepredložila ústavnému súdu tvrdenie o konkrétnych „zbytočných trovách“, ktoré jej mali v konaní vzniknúť, a nešpecifikovala konkrétne úkony, ktoré boli z jej strany v rozhodnom období „zbytočne“ v konaní realizované, a tak neumožnila ústavnému súdu posúdiť relevanciu tejto námietky vo vzťahu ku konkrétnym skutkovým okolnostiam. Inými slovami, táto námietka sťažovateľky zostala v rovine akademického tvrdenia. Vzhľadom na uvedené a na všeobecnú rovinu tejto námietky dospel ústavný súd k záveru, že nedosahuje intenzitu ústavnej relevancie. Majúc na zreteli, že predmetom napadnutých uznesení je rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania, ktoré ústavný súd v podstatnej časti vyhodnotil ako ústavne súladné, dospel ústavný súd k záveru, že v postupe krajského súdu, ktorý sa s uvedenou námietkou v napadnutých uzneseniach opomenul vysporiadať, nemožno vidieť taký procesný excés, ktorý by bol spôsobilý porušiť označené práva sťažovateľky. Vzhľadom na uvedené preto ústavný súd posúdil túto námietku sťažovateľky ako neopodstatnenú.

39. V súvislosti so sťažovateľkou namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu sťažovateľka v ústavnej sťažnosti len stručne uvádza, že väčší počet sporov o nárok na náhradu trov konania vytvára kontext okolností podstatného významu s relevanciou nielen vo vzťahu k porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie, ale i k porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na záver, ku ktorému ústavný súd dospel v súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj s ohľadom na skutočnosť, že sťažovateľka vo vzťahu k porušeniu tohto základného práva neposkytla žiadne ústavnoprávne zdôvodnenie, vyhodnotil namietané porušenie základného práva na ochranu vlastníckeho práva podľa ústavy a práva na ochranu majetku podľa dohovoru taktiež za neopodstatnené.

39.1 Porušenie čl. 20 ods. 4 ústavy sťažovateľka v ústavnej sťažnosti nielenže neodôvodnila, ale v rámci svojej argumentácie ho ani nespomenula. Vzhľadom na obsah tohto ústavného článku, ktorý upravuje ústavné podmienky vyvlastnenia alebo núteného obmedzenia vlastníckeho práva, ústavný súd nevzhliadol žiadnu príčinnú súvislosť medzi napadnutými uzneseniami krajského súdu a porušením uvedeného článku ústavy, a preto ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

40. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd odmietol ústavné sťažnosti sťažovateľky, ktorými namietala porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v súvislosti s tvrdenou arbitrárnosťou a nedostatočnou odôvodnenosťou napadnutými uzneseniami krajského súdu, ako aj porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu ich zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. januára 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu